

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/42534>

Please be advised that this information was generated on 2017-12-06 and may be subject to change.

1 of 1 DOCUMENT

De Gelderlander

March 16, 2005

De kiezers in Nederland zijn in staat rake klappen uit te delen. Hun stem doet ertoe. - Ons kiesstelsel is helemaal zo gek nog niet

SECTION: GODIS1 (Discussie)

LENGTH: 1034 words

HIGHLIGHT:

Minister Hoogervorst wil een ander kiesstelsel. Maar waarom eigenlijk? Verschuivingen in de kiezersgunst horen erbij, meent .

Carla van Baalen

Hans Hoogervorst (minister van Volksgezondheid, VVD) is door de politieke ontwikkelingen in Nederland in de afgelopen tien jaar, tot de overtuiging gekomen dat staatsrechtelijke hervormingen noodzakelijk zijn. Hij schreef er een essay over, waarin hij stelt dat de politieke aardverschuivingen uit 1994 en 2002/2003 niet goed zijn voor de politieke stabiliteit en de regeerbaarheid van het land.

Die verschuivingen worden veroorzaakt door wat de minister noemt de 'wispelturige kiezer'. En waarom is die zo wispelturig? Dat ligt volgens Hoogervorst in ieder geval niet aan de politici zelf. Die worden ten onrechte beschuldigd van regentesk gedrag, een te gebrekkige dualistische houding en van het niet durven benoemen van de echte problemen. De ware reden is dat het kiesstelsel niet deugt. Als gevolg van dit stelsel worden te veel partijen in de Kamer gekozen. Vroeger was dat geen probleem: de kiezer was honkvast en de partijen waren heel divers. Maar nu hebben we te maken met partijen die erg op elkaar lijken en met zappende kiezers. De ene keer gaat de stem naar de VVD, de volgende keer net zo vrolijk naar de SP.

Deze situatie wordt nog eens verergerd, aldus Hoogervorst, door de media. Er zijn tegenwoordig te veel media die jagen op te weinig nieuws. Het gevolg is dat de burgers vooral onbenulligheden krijgen voorgeschoteld, die niet zelden ook nog eens tot hypes worden opgeklopt. Terzake doende politieke informatie is een schaars goed geworden. Combineer dat, ten slotte, met de omstandigheid dat de kiezer geen 'heldere machtsvraag' krijgt voorgelegd (het is immers onduidelijk welke partijen na de verkiezingen zullen gaan regeren) en het gedrag van de zappende kiezer is verklaard.

Welnu, voor al deze kwalen (politieke instabiliteit, onregeerbaarheid, zappende kiezer en te veel op elkaar lijkende partijen), is volgens Hoogervorst een ander kiesstelsel het medicijn. Een kiesstelsel waarbij slechts twee of drie partijen in de Tweede Kamer gekozen zullen worden. Maar in hoeverre is zijn diagnose van het politiek instabiele Nederland in overeenstemming met de realiteit?

Het is waar dat in Nederland het afgelopen decennium grote politieke verschuivingen zijn opgetreden. Maar het valt te betwijfelen of daarmee ook de regeerbaarheid in het gedrang is gekomen. Zo trad na de tumultueuze verkiezingen van 1994 de periode-Kok in. De economie groeide en bloeide en Kok mocht het wonder van het poldermodel overal in het buitenland komen uitleggen. De Nederlandse burgers waren tot ver in 2001 bijzonder tevreden. Na de nog bewogener verlopen verkiezingen van 2002 was er weliswaar meer dan een half jaar sprake van een behoorlijk onstabiele situatie, maar 2003 bracht spoedig herstel. En bovendien, zo'n instabiele periode is niets bijzonders. In het verleden is dat vaker voorgekomen.

Het is waar dat er veel zwevende kiezers zijn, maar dat is nog wat anders dan wispelturige kiezers. Volgens Hoogervorst is het stemgedrag grillig en vrijblijvend omdat men het gevoel heeft 'dat het toch allemaal niet zoveel uitmaakt'. Maar niets blijkt minder waar. Als de kiezer werkelijk zou menen dat zijn stem er niet toe deed, dan zou hij wel thuis blijven. Maar hij gaat naar de stembus en krijgt zijn zin. Zo hadden in 1994 veel kiezers

De kiezers in Nederland zijn in staat rake klappen uit te delen. Hun stem doet ertoe. - Ons kiesstelsel is helemaal zo gek nog niet De Gelderlander March 16, 2005

het helemaal gehad met het CDA. En dus stuurden zij de partij de oppositie in. In 2002 hadden de kiezers de buik vol van 'paars' en voorkwamen een nieuwe combinatie van rood (PvdA) en blauw (VVD).

Het is waar dat de kiezer, nadat hij zijn stem heeft uitgebracht, niet onmiddellijk weet welke combinatie van partijen zal gaan regeren, maar deze onduidelijkheid is geen kenmerk van de laatste tien jaar. Sterker nog, de duidelijkheid is eerder toe- dan afgenomen. Sinds twintig jaar weet de kiezer op het moment dat de uitslagen bekend zijn dus op zijn laatst omstreeks een uur of elf op verkiezingsavond wie minister-president wordt: de lijsttrekker van de grootste partij. Dat was vroeger wel anders. Zowel lijsttrekkers van verliezende partijen konden minister-president worden (Drees in 1948) als lijsttrekkers van kleine partijen (Biesheuvel in 1971).

Hoogervorst vindt ook dat kabinetsformaties te lang duren. Daar zou een einde aan komen als er slechts twee grote partijen zouden zijn. Slechts een van de twee zou immers kunnen winnen en met de winst ook alle zetels in het kabinet verwerven. De minister ziet echter over het hoofd dat in Nederland die langdurige kabinetsformaties al meer dan vijftig jaar voor lief worden genomen, juist omdat die lange duur en intensiteit van besprekingen garant staan voor stabiele kabinetten.

Tenslotte, de relatie tussen politiek en media is inderdaad ingewikkeld en problematisch, en zeker voor verbetering vatbaar. Maar het vormt een oneigenlijk argument voor verandering van het kiesstelsel.

Anders dan Hoogervorst suggereert, lijkt het erop dat onze parlementaire democratie heel behoorlijk functioneert. Bij Tweede-Kamerverkiezingen gaat een

hoog percentage Nederlanders naar de stembus. Dit percentage is bij de laatste twee verkiezingen zelfs toegenomen. Onvrede dan wel instemming met het gevoerde beleid wordt geuit door middel van een stem op een bepaalde partij. De partijen die aan de verkiezingen meedoen, merken de gevolgen. De kiezers in Nederland zijn in staat rake klappen uit te delen. Hun stem doet ertoe.

De vraag is waarmee de minister nu eigenlijk zo veel moeite heeft. Je krijgt de indruk dat hij het toch vooral vervelend vindt dat het politieke establishment het tegenwoordig zo moeilijk heeft. Die nare media maken het de politici erg lastig en van die vervelende kiezers kun je ook al niet meer op aan. De ene keer bezorgen ze je een grote fractie in de Kamer, de volgende keer halveren ze die weer.

Tja, natuurlijk is het vervelend voor een politicus om naar huis te worden gestuurd. Maar is dat niet het risico van het vak? En, minstens zo belangrijk, is dat niet de essentie van een gezonde democratie? Misschien is **ons kiesstelsel helemaal zo gek nog niet**.

Carla van Baalen is directeur van het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis, verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

© Wegener.NV 2005

LOAD-DATE: March 16, 2005

LANGUAGE: Dutch

PUB-TYPE: NEWSPAPER

© Copyright 2005 De Gelderlander